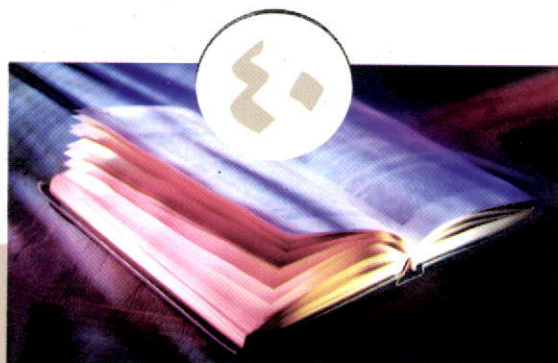

چهل حدیث نبوی
صلی الله
علیه و آله
برای
خانواده ها

تهیه و ترتیب
قریب الله مطیع

Ketabton.com

چهل حدیث نبوی
برای
خانواده ها

تهیه و ترتیب

قریب الله مطیع

مقدمه

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ ﷺ
الْمَبْعُوثُ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ، وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَمَنْ دَعَا بِدَعْوَتِهِ إِلَى
يَوْمِ الدِّينِ.

أَمَّا بَعْدُ:

دین اسلام در قدم اول خانواده را مسئول فطرت سلیم کودکان شمرده است و مصدر هرگونه انحراف و گمراهی را قبل از همه پدران و مادران و آنده مربیانی که قائم مقام آنان هستند دانسته است، زیرا کودک با فطرت پاک و سلیم وارد این جهان میشود و این که می گوئیم (خانواده مسلمان) بدیهی است که مقصود و مرام ما خانواده ای است که شریعت و قانون الهی و رضامندی او ﷺ را در همه ابعاد زندگی شان مراعات می نمایند پس طفلی که در چنین فضا بزرگ میشود بدون تردید مسلمان صالح و خیر اندیش بیار خواهد آمد چون از حرکات و سکنات پدر و مادر متأثر شده و آنان را تقلید می نماید. بناءً مسئولیت بزرگ بدوش والدین است تا

جگر گوشه هایشان را از زیان و خسران و آتشی که در انتظار هر انسان بی ایمان است نگهدارند.

این مسئولیت در عصر حاضر اهمیت بیشتر دارد زیرا بعضی از عناصر زندگی اجتماعی که خارج منزل و مسجد است اکثراً موافق و موازی با اهداف تربیه اسلامی نبوده نتیجه بد و ناگوار را بیار می آورد مانند: رادیو، تلویزیون، افلام، کانال های فضائی، سینما، مجله های هرزه و فاسد و قصه و حکایات دور از حیا و گستاخانه و خیالی و بیهوده که شاید روزی در اختیار کودکان قرار گیرد. پس اگر پدران و مادران بیدار و هوشیار و آگاه از احوال فرزندان شان خارج از منزل نباشند، نمیتوانند فرزندان شان را از چنگال شیاطین انس و جن نجات دهند و روزی در ورطه گاهی قرار خواهند گرفتند که بیرون آوردن آنها کاری دشوار خواهد بود.

این مجموعه ای گرانبها از احادیث رسول اکرم ﷺ را بعد از توفیق الله ﷻ جمع آوری نموده تقدیم والدین عالیقدر میکنم تا سرمشق و اندرزی برای خانواده ها باشد تا اطفال خویش را بسوی تربیه عالی و اخلاق نیک سوق داده، از آنها افراد سالم و سودمند که همه کردار آنان موافق با فرامین الله ﷻ و پیامبرش ﷺ و روش پیشگامان صدر اسلام باشد به جامعه تقدیم نمایند.

به آرزوی موفقیت خانواده ها در راه رضامندی و خوشنودی آفریدگار جهانیان

بشارت دادن و مبارکباد گفتن طفل به والدینش

الله ﷻ می فرماید: ﴿ يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَىٰ ﴾^۱
 ﴿ ای زکریا! ما تو را به پسری که نامش یحیی است مژده می دهیم. ﴾
 همچنان می فرماید: ﴿ إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ
 بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَىٰ بْنِ مَرْيَمَ ﴾^۲
 ﴿ فرشتگان گفتند: ای مریم! الله تو را به کلمه ای از جانب خود
 بشارت می دهد که نام او مسیح است عیسی فرزند مریم ﴾
 پس با تاسی به ملائکه الله ﷻ که پیامبران علیهم السلام را
 بشارت فرزند داده اند باید به والدین بشارت و تهنئت مهمان
 جدید داده شود زیرا دین اسلام هیچ مناسبتی را نگذاشته است
 مگر اینکه پیروانش را به همدردی و همبستگی در همه برنامه
 های خوشی و غم امر نکرده باشد تا بنای جامعه اسلامی قوی و
 پایدار باقی بماند.

^۱ -سوره مریم- ۷

^۲ -سوره آل عمران ۴۵

آذان در گوش راست و اقامت گرفتن در گوش چپ نوزاد

۱- عن أبي رافع عن أبيه قال: ﴿رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ أُذِنَ فِي أُذُنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ حِينَ وَلَدَتْهُ فَاطِمَةُ بِالصَّلَاةِ﴾^۱
 «از ابی رافع رضی الله عنه روایت است که: هنگامیکه فاطمه رضی الله عنها حسن رضی الله عنه را تولد کرد آنحضرت صلی الله علیه و آله در گوشش آذان فرمودند قسمیکه برای نماز آذان گفته میشود».
 وعمر بن عبدالعزیز رحمه الله علیه در گوش راست نوزاد آذان و در چپش اقامت میگفت.^۲

مالیدن خرمای جویده شده بکام کودک

۲- عن أبي موسى الأشعري رضی الله عنه قال: ﴿وُلِدَ لِي غُلامٌ فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ ﷺ فَسَمَّاهُ إِبْرَاهِيمَ فَحَنَّكَ بِتَمْرَةٍ وَدَعَا لَهُ بِالْبَرَكَةِ وَدَفَعَهُ﴾^۳
 «از ابی موسی الأشعری رضی الله عنه روایت است که فرمود: خداوند برایم فرزندی عطا نمود، او را نزد رسول الله صلی الله علیه و آله بردم، نامش را ابراهیم نهادند سپس خرمای را جویدند و بر دهنش گذاشتند و برایش دعای خیر کرده و دوباره بدستم دادند».

۱- مسند احمد ۹/۶، و ابو داود (۵۱۰۵)، و الترمذی ۵/۱۰۷ و گفت: این حدیث صحیح است.

۲- نزد عبد الرزاق در مصنف - شماره (۷۹۸۵) و در شرح السنة از بغوي ۱۱/۷۳

۳- متفق عليه

تراشیدن موی سر نوزاد

۳- عن علی رضی الله عنه قال: ﴿عَقَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عَنْ الْحَسَنِ بِشَاةٍ وَ قَالَ يَا فَاطِمَةُ احْلِقِي رَأْسَهُ وَتَصَدَّقِي بِرِزَّةٍ شَعْرِهِ فِضَّةً قَالَ فَوَزَنَتْهُ فَكَانَ وَزَنُهُ دِرْهَمًا أَوْ بَعْضَ دِرْهَمٍ﴾^۱

«از علی رضی الله عنه روایت است که فرمودند: رسول الله ﷺ از حسن رضی الله عنه گوسفندی را عقیقه دادند و فرمودند: ای فاطمه! سرش را بتراش و به اندازه وزن مویش نقره صدقه کن، علی رضی الله عنه فرمودند مویش را وزن نمودم که به اندازه درهم یا مقداری از درهم وزن داشت.»

۴- عن ابن عمر رضی الله عنهما قال: ﴿نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الْقَزَعِ﴾^۲

«از ابن عمر رضی الله عنهما روایت است که فرمود: رسول الله ﷺ از قزع منع نموده اند». یعنی قسمتی از موی سر را تراشیدن و قسمتی را گذاشتن.

۱- ترمذی، ۱۶۵۶-حاکم، ۴/۲۳۷-صحیح الجامع الصغیر، ۷۹۶۰

^۱-متفق علیه

نامگذاری نوزاد

۵- ﴿عن ابن عمر رضی الله عنهما قال: قال ﷺ: إِنَّ أَحَبَّ أَسْمَائِكُمْ إِلَى اللَّهِ عَبْدُ اللَّهِ وَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ﴾^۱

«از عبد الله بن عمر رضی الله عنهما روایت است که فرمودند: رسول الله ﷺ فرمودند: خوش آیندترین نامهای تان نزد خداوند عبدالله و عبدالرحمن است.»

۶ - عن ابن عباس رضی الله عنهما قال: ﴿كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَتَفَاءَلُ وَلَا يَتَطَيَّرُ وَيُعْجِبُهُ الْأِسْمُ الْحَسَنُ﴾^۲

«از ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که فرمود: رسول الله ﷺ فال نیک می گرفتند و بد فالی (بدشگونی) نمیکردند و نام خوب را می پسندیدند.»

۷ - عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: ﴿أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ يُغَيِّرُ الْأِسْمَ الْقَبِيحَ﴾^۳

«از عایشه رضی الله عنها روایت است که فرمودند: آنحضرت ﷺ نام قبیح را به نام خوب عوض مینمودند.»

^۱-مسلم ۱۶۸۲/۳ ابن ماجه ۱۲۲۹/۲

^۲-مسند احمد ۲۵۷/۱

^۳-ترمذی ۱۲۸/۸

دادن عقیقه نوزاد

۸- عن أم كرز الكعبية رضي الله عنها أنها سألت رسول الله صلى الله عليه وسلم عن العقيقة، فقال ﴿عن الغلام شاتان و عن الأنثى واحدة و لا يضركم ذكراناً كن أم إناثاً﴾^۱

«از ام کرز الکعبیه روایت است که او از رسول الله ﷺ در باره عقیقه پرسید، فرمودند: از پسر دو گوسفند و از دختر یک گوسفند ذبح شود، نر باشد یا ماده زبانی به شما ندارد».

۹- عن سمرة بن جندب رضي الله عنه قال: ﴿قال رسول الله ﷺ: الغلام مُرْتَهِنٌ بِعَقِيْقَتِهِ يُذْبَحُ عَنْهُ يَوْمَ السَّابِعِ وَيُسَمَّى وَيُحْلَقُ رَأْسُهُ﴾^۲

«از سمرة بن جندب رضي الله عنه روایت است که رسول الله ﷺ فرمودند: پسر گروگان^(۱) عقیقه خود است در روز هفتم برایش ذبح شود و نامگذاری کنند و سرش تراش شود».

^۱- ابوداودود ۳/۲۶۲- مستدرک حاکم ۴/۲۳۸ صحیح گفته و امام ذهبی با او موافق است.

^۲- مسند احمد ۷/۷- ابوداودود ۳/۲۶۰- ترمذی ۵/۱۱۳ و گفت این حدیث صحیح است.

^۳- از علماء در تفسیر این جمله (پسر گروگان عقیقه خود است) روایات زیاد است لیکن بهترین تفسیر آن است که اگر نوزاد در طفلی بمرد و از وی عقیقه داده نشود والدینش از شفاعت او در روز قیامت محروم میگردند. شرح السنة از بغوی (۱۱ / ۶۸).

ختنه کردن نوزاد

۱۰- عن أبي هريره رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال: ﴿خَمْسٌ مِنَ الْفِطْرَةِ: الْحِثَانُ، وَالِاسْتِحْدَادُ، وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ، وَتَنْفُؤُ الْإِنْبُطِ، وَقَصُّ الشَّارِبِ﴾^۱
«از ابی هریره رضی الله عنه روایت شده که رسول الله ﷺ فرمودند: پنج خصلت است که از فطرت بشمار می رود: ختنه کردن، تراشیدن موی زیرناف، گرفتن ناخنها، کندن موی زیر بغل و کوتاه نمودن پروت».

اولین کلمه که باید به کودکان تعلیم داده شود

۱۱- عن عبدالله بن عباس عن النبي ﷺ قال: ﴿افتحوا على صبيانكم أَوَّلَ كَلِمَةٍ بِلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَلَقِّنُوهُمْ عِنْدَ الْمَوْتِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾^۲
«از عبدالله بن عباس رضی الله عنهما روایت شده که رسول الله ﷺ فرمودند: (اولین کلمه را که به کودکان تان تعلیم می دهید به لا اله الا الله آغاز کنید و هنگام مردن لا اله الا الله را به آنان تلقین کنید».

۱- مستفق علیه

۲- شعب الایمان بیهقی ۱۶۶/۱۸

مسئولیت پدران و مادران در قبال بنای اعتقادی کودکان

۱۲- عن أبي هريرة رضی اللہ عنہ قال: **﴿قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا مِنْ مَوْلُودٍ إِلَّا يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ﴾**^۱

«از ابی هریره رضی اللہ عنہ روایت شده که رسول الله ﷺ فرمودند: هیچ نوزادی نیست مگر اینکه بر فطرت (اسلام) متولد میشود ولی پدر و مادرش او را یهودی یا نصرانی یا مجوسی می گردانند».

وجوب عدالت و مساوات میان فرزندان

۱۳- و في حديث الثُّعْمَانَ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: **﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْدِلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ﴾**^۲

«به روایت از ثعمان بن بشیر رضی اللہ عنہما آمده است که رسول الله ﷺ فرمودند: از خداوند بترسید و میان فرزندان خود عدالت کنید».

^۱ - بخاری ۱۳۵۹

^۲ - متفق علیه

مژده برای دختر داران

۱۴- عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه قال: ﴿قال رسول الله ﷺ: مَنْ كَانَ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ أَوْ ثَلَاثُ أَخَوَاتٍ أَوْ ابْنَتَانِ أَوْ اخْتَانٍ فَأَحْسَنَ صُحْبَتَهُنَّ وَاتَّقَى اللَّهَ فِيهِنَّ فَلَهُ الْجَنَّةُ﴾^۱

«از ابی سعید الخدری رضی الله عنه روایت است که: رسول الله ﷺ فرمودند: کسی که سه دختر یا سه خواهر، یا دودختر یا دو خواهر داشته باشد (سرپرستی آنها را بدوش داشته باشد) سپس با آنها به خوبی رویه و برخورد نموده و بر آنها صبر کرد و از خداوند در مورد آنها ترسید، وارد بهشت خواهد شد.»

پاداش سرپرستی یتیم

۱۵- عن سهل رضي الله عنه قال: ﴿قال رسول الله ﷺ: أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا وَأَشَارَ بِالسَّبَابَةِ وَالْوُسْطَى وَفَرَجَ بَيْنَهُمْ﴾^۲

«از سهل رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: (من و سرپرست یتیم، اینگونه در بهشت می باشیم و

^۱-ابوداود و ۱۲۱۶ مستند احمد ۴۲/۳-ترمذی ۱۵۰/۷

^۲-بخاری ۵۳۰۴-مستند احمد ۲۷۵/۲

اشاره به انگشت شهادت و وسطی اش نموده آندورا از هم دور گرفتند».

امر کردن اطفال به نماز

الله ﷻ می فرماید: ﴿وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا﴾^۱

«و خانواده ات را به نماز فرمان ده و خود بر آن شکیبا باش»

۱۶- عن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده قال: ﴿قال

رسول الله ﷺ مروا أولادكم بالصلاة وهم أبناء سبع سنين

واضربوهم عليها وهم أبناء عشر وفرقوا بينهم في المضاجع﴾^۲

«از عمرو بن شعیب از پدرش از جدش ﷺ روایت است که

رسول الله ﷻ فرمودند:

(فرزندان تان را در هفت سالگی به نماز امر نمایید و در ده

سالگی آنها را بخاطر ترک نماز بزنید و خوابگاه شان را جدا

کنید».

۱-سورۃ طه ۱۳۲

۲-مسند احمد ۱۸۷/۲-ابوداود ۱۵۴/۳۳۴-مستدرک حاکم ۱۹۷/۱

آویزان کردن شلاق در منزل بخاطر تربیت و انضباط خانواده

۱۷- عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: ﴿ قال رسول الله ﷺ
عَلَّقُوا السَّوْطَ حَيْثُ يَرَاهُ أَهْلُ الْبَيْتِ، فَإِنَّهُ لَهُمْ أَدَبٌ ﴾^۱
«از ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که رسول الله صلی
الله علیه وسلم فرمودند: شلاق را چنان آویزان کنید که همه
اهل خانه آنرا ببینند زیرا اینکار برای آنان ادب است.»

باید به ادب فرزندان توجه شود

۱۸- عن جابر بن بن سمرة رضی الله عنه قال ﴿ قال رسول الله ﷺ لأن
يُؤَدَّبَ الرَّجُلُ وَلَدَهُ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَتَصَدَّقَ بِصَاعٍ ﴾^۲
از جابر بن سمرة رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلى الله عليه وسلم فرموده اند:
«تعلیم دادن مرد به فرزندش بهتر از این است که یک
صاع (پیمانه) را صدقه دهد.»

میانہ روی در محبت فرزندان

الله تعالی می فرماید: ﴿ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ ﴾ التغابن ۱۵

۱- نزد طبرانی در الکبیر (۳ / ۹۲) و هیشمی گفت: اسناد آن حسن است.

۲- مسند احمد ۹۶ / ۵ - ترمذی ۶ / ۸۳ - مستدرک حاکم ۴ / ۲۶۳

«جزاین نیست که اموال و اولاد تان فتنه ای برای شما هستند».

۱۹- عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ ﴿ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴾^۱

«ازانس ﷺ روایت شده که رسول الله ﷺ فرمودند: ایمان یکی از شما کامل نمیشود تا آنکه مرا بیشتر از پدر و فرزند و همه مردم دوست نداشته باشد».

شفقت بر کودکان

۲۰- عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: ﴿ قَدِمَ نَاسٌ مِنَ الْأَعْرَابِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالُوا: أَتَقْبَلُونَ صِبْيَانَكُمْ؟! فَقَالَ: نَعَمْ. فَقَالُوا: لَكُنَّا وَاللَّهِ مَا نُقْبَلُ! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَوْ أَمْلِكُ إِنْ كَانَ اللَّهُ نَزَعَ مِنْ قُلُوبِكُمُ الرَّحْمَةَ! ﴾^۲

^۱ - متفق عليه

^۲ - متفق عليه

«از عایشه رضی الله عنها روایت است که فرمودند: گروهی از مردمان بادیه نشین نزد رسول الله ﷺ آمده گفتند: آیا کودکان تان را بوسه می کنید؟ آنحضرت ﷺ فرمودند: بلی، آنها گفتند: لیکن ما والله نمی بوسیم، رسول الله ﷺ فرمودند: من چه کاری کرده میتوانم آنگاه که خداوند ﷻ از دل شما رحمت را بیرون کرده باشد»

فرزندان را از همنشینان بد دور نگهدارید

۲۱- عن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال: ﴿إِنَّمَا مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالْجَلِيسِ السَّوِّءِ كَمَثَلِ الْمِسْكِ وَنَافِخِ الْكَبِيرِ فَحَامِلُ الْمِسْكِ إِمَّا أَنْ يُحْذِيكَ وَإِمَّا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً وَنَافِخِ الْكَبِيرِ إِمَّا أَنْ يُحْرِقَ ثِيَابَكَ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ رِيحًا خَبِيثَةً﴾^۱

«از ابی موسی الأشعری رضي الله عنه روایت است که آنحضرت ﷺ فرمودند: مثال همنشین خوب و همنشین بد مانند صاحب مشک و کوره گر (دمه گر، کسی که در کوره آهنگری می دمد) است، صاحب مشک یا برایت مشک میدهد و یا از وی

۱- متفق علیه

خریداری می کنی و یا اینکه از وی بوی خوش می یابی، اما کوره گر یا لباس را می سوزاند و یا بوی بد او به مشامت می رسد».

خانه های تانرا وقایه کنید

۲۲- عن جابر^{رضی} عن رسول الله ﷺ أنه قال: ﴿غَطُوا الْإِنَاءَ وَ أَوْكُوا السَّقَاءَ وَأَغْلِقُوا الْبَابَ وَأَطْفِنُوا السَّرَاجَ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَحُلُّ سِقَاءً وَلَا يَفْتَحُ بَابًا وَلَا يَكْشِفُ إِنَاءً فَإِنْ لَمْ يَجِدْ أَحَدَكُمْ إِلَّا أَنْ يَغْرُضَ عَلَى إِيَّائِهِ عُوْدًا وَيَذْكُرَ اسْمَ اللَّهِ فَلْيَفْعَلْ فَإِنَّ الْفَوَيْسِقَةَ تُضْرَمُ عَلَى أَهْلِ الْبَيْتِ بَيْتَهُمْ﴾^۱

«از جابر^{رضی} روایت شده که رسول الله ﷺ فرمودند: ظرف را بپوشید و دهن مشک آب را ببندید و دروازه را بسته کنید و چراغ را خاموش کنید، زیرا شیطان سرمشک آب را باز نمیکند و دروازه ای را باز نمیکند و سر ظرفی را باز نمی نماید و اگر کسی از شما چیزی - نیافت که بر ظرفش بگذارد پس چوبی را گذاشته و اسم الله را - بسم الله - را یاد کرده این کار را حتما بکند، زیرا موش بر اهل خانه، خانه شان را آتش می زند».

حفاظت کودکان در شب

۲۳- عن جابر بن عبد الله رضی الله عنه قال **﴿ قال رسول الله ﷺ إذا كان جنح الليل أو أمسيتُمْ فكفوا صبيانكم فإن الشياطينَ تنتشر حينئذ فإذا ذهب ساعة من الليل فخلوهم ﴾**^۱

« از جابر بن عبدالله رضی الله عنه روایت شده است که پیامبر خدا صلی الله علیه وسلم فرمودند: هرگاه شب فرارسید کودکان تان را جلو گیری کنید- با خود نگهدارید- زیرا شیاطین در آن وقت منتشر می شوند، و هرگاه مقداری از شب گذشت آنها را بگذارید»

عادت دادن اطفال به روزه گرفتن

۲۴- عَنِ الرَّبِيعِ بِنْتِ مُعَوِّذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: أُرْسِلَ النَّبِيُّ ﷺ غَدَاةَ عَاشُورَاءَ إِلَى قَرَى الْأَنْصَارِ: **﴿ مَنْ أَصْبَحَ مُفْطِرًا فَلَيْتَمَ بَقِيَّةَ يَوْمِهِ وَمَنْ أَصْبَحَ صَائِمًا فَلَيْصُمْ. ﴾** قَالَتْ: فَكُنَّا نَصُومُهُ بَعْدُ وَ

^۱ - متفق عليه

نُصَوْمٌ صَبِيَانًا وَنَجْعَلُ لَهُمُ اللَّعْبَةَ مِنَ الْعِهْنِ فَإِذَا بَكَى أَحَدُهُمْ عَلَى الطَّعَامِ أَعْطَيْنَاهُ ذَاكَ حَتَّى يَكُونَ عِنْدَ الْإِفْطَارِ»^۱

«از ربیع بنت معوذ رضی الله عنها روایت است که فرمود: رسول الله ﷺ صبح روز عاشورا کسی را به قریه های انصار فرستادند که بگوید:

(کسی که صبح خورده است، باقیمانده روزش را روزه بگیرد، و کسی که به نیت روزه برخاسته است، روزه خود را ادامه بدهد. ربیع فرمود: بعد از این واقعه روز (عاشورا) را روزه می گرفتیم، و اطفال خود را هم به روزه گرفتن وا می داشتیم، و بر آنها بازیچه های از پشم آماده کرده بودیم تا اگر کدامی از آنها به سبب طعام گریه می کرد با آن بازیچه تا هنگام افطار وی را مشغول می ساختیم».

* این حدیث رد بر کسانی است که فرزندان شان را تا سن جوانی از روزه گرفتن باز میدارند به این گمان که درنموی آنها خلل وارد خواهد کرد در حالیکه همین کودکان صدراسلام

بودند که در جوانی با بازوهای آهنین شان اسلام را در شرق و غرب جهان پخش نمودند.

آموختن آداب طعام خوردن به کودکان

۲۵- عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ رضی الله عنه قَالَ: كُنْتُ فِي حَجْرِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم وَكَانَتْ يَدِي تَطِيشُ فِي الصَّحْفَةِ فَقَالَ لِي: ﴿ يَا غُلَامُ سَمَّ اللَّهُ وَ كُلْ يَمِينِكَ وَ كُلْ مِمَّا يَلِيكَ ﴾^۱

از عمر بن ابی سلمه رضی الله عنه روایت شده که فرمود: هنگام کودکی روزی بر زانوی رسول الله صلى الله عليه وسلم بودم (در وقت نان خوردن) دستم در گوشه های کاسه می گشت، رسول الله صلى الله عليه وسلم به من فرمودند: ای پسر بسم الله بگو و با دست راست بخور و از پیشرویت بخور.

دروغ گفتن به کودکان آموختن دروغ به آنهاست

۲۶- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضی الله عنه عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم أَنَّهُ قَالَ: ﴿ مَنْ قَالَ لِصَبِيٍّ تَعَالَ هَاكَ ثُمَّ لَمْ يُعْطِهِ فَهِيَ كَذِبَةٌ ﴾^۲

^۱ - متفق علیه

^۲ - مسند احمد ۴۵۲/۲ عراقی فرموده رجالش همه ثقه اند

«از ابی هریره رضی الله عنه روایت است که فرمود: رسول الله ﷺ فرمودند: کسیکه به کودکی بگوید بیا- این را بگیر- سپس چیزی به او نداد پس این دروغ است.»

۲۷- عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رضی الله عنه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ﴿إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لِيَصْدَقُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صَدِيقًا، وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَابًا﴾^۱

«از ابن مسعود رضی الله عنه روایت است که رسول الله ﷺ فرمودند راستی به سوی نیکی رهنمایی میکند و نیکویی بسوی بهشت، همانا شخص به راستگویی خود ادامه میدهد تا اینکه نزد خداوند متعال صدیق (راستگو) نوشته میشود، و دروغ بسوی بدکاری رهبری میکند و بدکاری بسوی دوزخ. و شخص تا جایی دروغ میگوید تا اینکه نزد خداوند کاذب و دروغگو نوشته میشود.»

^۱ - متفق علیه

آداب اجازه خواستن

۲۸- عن أبي موسى الأشعريؓ أنه قال: ﴿ قال رسول الله

ﷺ ﴿الإِسْتِذَانُ ثَلَاثٌ: فَإِنْ أُذِنَ لَكَ، وَإِلَّا فَارْجِعْ﴾^۱

«از ابی موسی الأشعریؓ روایت است که رسول الله ﷺ فرمودند: اجازه خواستن تا سه بار جواز دارد پس اگر برایت اجازه داده شد، داخل شو ورنه باز گرد.»

«از جابر بن عبد الله ﷺ روایت است که فرمود: مرد بخاطر داخل شدن از پسر، برادر، خواهر، پدر و مادر خود اجازه می خواهد هر چند که نسال باشد»^۲

آداب سلام دادن

۲۹- عن أبي هريرةؓ عن النبي ﷺ قال: ﴿ يُسَلِّمُ الصَّغِيرُ عَلَى

الْكَبِيرِ وَالْمَارُّ عَلَى الْقَاعِدِ وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ ﴾^{متفق عليه}

«از ابی هریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله ﷺ فرمودند: خورد سال بر بزرگ، رونده برنشسته و افراد کم بر بسیار سلام نمایند.»

^۱ - متفق عليه

^۲ - الأَدَبُ الْمَرْفُودُ از بخاری ۱۰۶۲

بر فرزندان تان دعای بد نکنید

۳۰- عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ ﴿ ثلاثٌ دَعَوَاتٌ مُسْتَجَابَاتٌ، لا شَكَّ فِيهِنَّ: دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ، وَ دَعْوَةُ الْمَسَافِرِ، وَ دَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ ﴾^۱

«از ابی هریره رضی الله عنه روایت شده است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: سه دعا بدون شک قبول می شود: دعای مظلوم، و دعای مسافر، و دعای پدر بر فرزندش».

۳۱- عن جابر بن عبد الله ﷺ قال: قال رسول الله ﷺ ﴿ لا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ وَ لا تَدْعُوا عَلَى أَوْلَادِكُمْ وَ لا تَدْعُوا عَلَى أَمْوَالِكُمْ، لا تَوَافِقُوا مِنَ اللَّهِ سَاعَةً يُسْأَلُ فِيهَا عَطَاءٌ فَيَسْتَجِيبُ لَكُمْ ﴾^۲

«از جابر رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: بر جان های تان و بر فرزندان و اموال تان

^۱- سنن أبو داود (۱۸۷/۲) و البحاري در الأب المفرد شماره- (۱۳۲) و بیهقی (۳/۳۴۵)

^۲- صحیح مسلم (۲/۶۳۴) و سنن أبو داود ۱۸۵/۲

دعای بد نکنید تا نشود به ساعتی موافقت کند که خداوند در همان وقت چون از عطائی سوال شود برای شما اجابت کند». یگانه یار و مددگار و مشکل گشا الله سبحانه و تعالی است.

۳۲- عن ابن عباس رضی الله عنهما قال: كنت خلف رسول الله ﷺ يوماً فقال: ﴿يا غلامُ إِنِّي أَعَلَّمُكَ كَلِمَاتٍ - أَحْفَظَ اللَّهُ يَحْفَظُكَ، أَحْفَظَ اللَّهُ تَجِدَهُ تُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ، وَإِذَا أَسْتَعْتَبْتَ فَاسْتَعِنِ بِاللَّهِ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ، لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ، وَلَوْ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ، لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ، رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ﴾^۱

«از ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که فرمود: روزی در عقب رسول الله صلی الله علیه وسلم بر مرکب شان سوار بودم که فرمودند: ای پسر! سخنان چند برایت می آموزم، الله را حفظ کن (از او امرش اطاعت کن) تا ترا حفظ کند، الله را بیاد داشته باش او تعالی را در مقابلت می یابی، اگر چیزی می خواهی پس از الله بخواه، و اگر یاری و کمک می خواهی از

^۱-روایت ترمذی ۲۱۹/۷ و فرموده ابن حدیث حسن صحیح است.

الله بخواه، و بدان که اگر همه مردم باهم جمع شوند تا به تو نفعی برسانند، نفع رسانده نمی توانند مگر آنچه را که الله جل جلاله برایت نوشته است و اگر همه مردم یکجا شوند تا به تو ضرری برسانند ضرری رسانده نمی توانند مگر آنچه را که الله ﷻ برایت نوشته است (در تقدیرت) قلم ها برداشته شده و ورقها خشک گردیده است».

فرزندان باید از حقوق همسایگان آگاه شوند

۳۳- عن أبي هريرة رضی الله عنه أن النبي ﷺ قال: ﴿والله لا يؤمنُ والله لا يؤمنُ والله لا يؤمنُ قيل: ومن يا رسولَ الله؟ قال: الَّذي لا يَأمنُ جارَهُ بَوَائِقِهِ﴾^۱

«از ابی هریره رضی الله عنه روایت شده است که رسول الله ﷺ فرمودند: سوگند به الله مؤمن شمرده نمیشود، سوگند به الله مؤمن شمرده نمیشود، سوگند به الله مؤمن شمرده نمیشود، سوگند به الله مؤمن شمرده نمیشود. گفته شد چه کسی یا رسول الله ﷺ؟ فرمودند: کسی که همسایه اش از شر و اذیت او در امان نباشد».

^۱ - متفق علیه

همچنان رسول الله ﷺ می فرمایند: ﴿ کسیکه ایمان به الله و روز آخرت دارد باید با همسایه اش نیکی کند ﴾ صحیح مسلم

فضیلت نفقه و مصرف بر خانواده

عن أبي هريرة رضی الله عنه قال: ﴿ قال رسول الله ﷺ دِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَدِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ فِي رَقَبَةٍ وَدِينَارٌ تَصَدَّقْتَ بِهِ عَلَى مِسْكِينٍ وَدِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ عَلَى أَهْلِكَ أَعْظَمُهَا أَجْرًا الَّذِي أَنْفَقْتَهُ عَلَى أَهْلِكَ ﴾^۱

«از ابی هریره رضی الله عنه روایت است که رسول الله ﷺ فرمودند: دیناری است که در راه خدا مصرف می کنی، و دیناری را در آزادی برده ای صرف می کنی، و دیناری را بر مسکین صرف می کنی، و دیناری است که برای خانواده ات مصرف می کنی، ثواب و پاداش آنکه بر خانواده ات مصرف می کنی بزرگتر است.»

---

^۱ - صحیح مسلم

کودکان را از خصلت های زشت بر حذر دارید

۳۵- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ﷺ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: ﴿أَرْبَعٌ مِّنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خِصْلَةٌ مِّنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خِصْلَةٌ مِّنَ النَّفَاقِ حَتَّى يَدْعَهَا إِذَا أُوْتِمِنَ خَانَ وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ﴾^۱

«از عبد الله بن عمرو ﷺ روایت است که رسول الله ﷺ فرمودند: چهار خصلت است که اگر در شخصی یکجا شود او منافق خالص است و اگر یکی از این خصلت ها در وی موجود باشد در او صفتی از نفاق موجود است تا وقتی که آنرا ترک نماید: اگر امانتی بوی سپرده شود خیانت می کند و چون سخن گوید دروغ میگوید و وقتی عهد و پیمان ببندد بی وفایی می کند و چون خصومت و جدال کند دشنام می دهد».

فضیلت صبر و تسکینایی در مردن فرزندان

۳۶- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ ﷺ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: ﴿إِذَا مَاتَ وَلَدُ الْعَبْدِ قَالَ اللَّهُ لِمَلَائِكَتِهِ: قَبَضْتُمْ وَلَدَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ

نَعَمْ، فَيَقُولُ قَبْضْتُمْ ثَمْرَةَ فُؤَادِهِ؟ فَيَقُولُونَ نَعَمْ، فَيَقُولُ مَاذَا قَالَ عَبْدِي؟ فَيَقُولُونَ حَمْدَكَ وَاسْتَرْجَع. فَيَقُولُ اللَّهُ ابْنُوا لِعَبْدِي بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَ سَمُوهُ بَيْتَ الْحَمْدِ^۱

«از ابی موسی الأشعری رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند: چون فرزند بنده بمیرد الله تعالی به فرشتگانش میفرماید: روح فرزند بنده مرا گرفتید؟ فرشتگان میگویند: بلی سپس میفرماید: میوه قلبش را گرفتید؟ میگویند: بلی سپس الله تعالی میفرماید: پس بنده ام چه گفت؟ فرشتگان میگویند: ترا ثناء و ستایش نموده و گفت: (الحمد لله، إنا لله و إنا إليه راجعون) یعنی ثنا سزاوار الله تعالی است و ما از آن خدائیم، و ما بسوی او باز گردانند گانیم. سپس الله جل جلاله میفرماید: برای بنده ام در بهشت خانه ای ساخته و آنرا خانه حَمْد بنامید.»

هر مسلمان مسؤلیتی بدوش دارد

۳۷- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رضی الله عنهما يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله يَقُولُ: «كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ الْإِمَامُ رَاعٍ وَ

^۱ - ترمذی ۱۰۲۱ و ابن حدیث را حسن خوانده است

مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيْتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيْتِهِ
وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَ مَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيْتِهَا وَالْخَادِمُ رَاعٍ فِي
مَالِ سَيِّدِهِ وَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيْتِهِ وَ كَلِمَةُ رَاعٍ وَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيْتِهِ^۱
«از عبد الله ابن عمر رضي الله عنه روایت است که فرمود: از رسول الله ﷺ
شنیدم که می فرمودند: شما همه نگهبان هستید (چوپان) و
همه شما مسئول رعیت خویش هستید امام (امیر) نگهبان است
و مسئول رعیت خود است و مرد در خانواده خود نگهبان است
و مسئول رعیت خود است (افراد خانواده) زن در خانه شوهرش
نگهبان است و مسئول رعیت خود است خادم در مال آقاییش
نگهبان است و مسئول رعیتش است پس همه شما نگهبانید
(چوپانید) و مسئول رعیت خویش هستید.

فرزند نیک صدقه جاریه است

۳۸- عن ابي هريرة رضي الله عنه أن رسول الله ﷺ قال: ﴿إِذَا
مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٌ جَارِيَةٌ، وَعِلْمٌ
يُنْتَفَعُ بِهِ، وَوَلَدٌ صَالِحٌ يَدْعُو لَهُ﴾^۲

۱- متفق عليه

۲- صحیح مسلم

«از ابی هریره رضی الله عنه روایت شده است که رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمودند: هرگاه انسان بمیرد عمل او قطع میشود مگر از سه چیز: صدقه جاریه^۱ یا علمی که از آن بهره برده شود یا فرزند صالحی که برای او دعا کند».

پسران باید به مرد صفتی و بردباری عادت داده شوند

الله ﷻ میفرماید: ﴿أَوْ مَنْ يَنْشَأُ فِي الْحَلِيَةِ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ﴾^۲
«آیا کسی که در زر و زیور پرورده میشود و او در صف خصومت و دشمنی ظاهر نمیگردد».

۳۹- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: ﴿لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الْمُتَشَبِهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ وَ الْمُتَشَبِهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ﴾^۳
«از ابن عباس رضی الله عنهما روایت است که فرمود: رسول الله ﷻ مردانی را که خود را مانند زنان می سازند، و زنانی را که خود را شبیه مردان می سازند لعنت نموده است».

^۱ صدقه جاریه مانند: بنای مسجد جاری ساختن نهر، بنای مسافرخانه، نهال شانیدن، حفر چاه و غیره.....

^۲ سوره الزخرف/۱۸

^۳ صحیح بخاری ۳۴۵/۱۰ و اصحاب سنن

آگاه ساختن فرزندان از حقوق پدر و مادر

۴۰- عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: ﴿جاء رجلٌ إلى رسولِ الله ﷺ فقال: يا رسولَ الله منَ أحقَّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قال: أمُّك، قال: ثُمَّ مَنْ؟ قال: ثمَّ أمُّك. قال ثمَّ من؟ قال: ثُمَّ أمُّك. قال ثمَّ من؟ قال ثمَّ أبوك﴾^۱

و في رواية: ﴿يا رسولَ الله منَ أحقَّ النَّاسِ بِحَسَنِ الصَّحْبَةِ؟ قال: أمُّك ثمَّ أمُّك ثمَّ أمُّك ثمَّ أبوك ثمَّ أدناك أدناك﴾^۲

«از ابی هریره رضي الله عنه روایت است که فرمود: مردی نزد رسول الله ﷺ آمده گفت: یا رسول الله! شایسته ترین شخصی که با او خوش رفتاری و احسان کنم کیست؟ آنحضرت ﷺ فرمودند: مادرت. گفت: بعد از آن؟ فرمودند بعد از آن هم مادرت. گفت: باز کدام؟ فرمودند: مادرت، گفت بعد از آن کیست؟ فرمودند: بعد از آن پدرت.

و در روایت دیگر آمده است که آن مرد گفت: یا رسول الله! چه کسی شایسته آن است که برایش احسان و

^۱ - متفق علیه

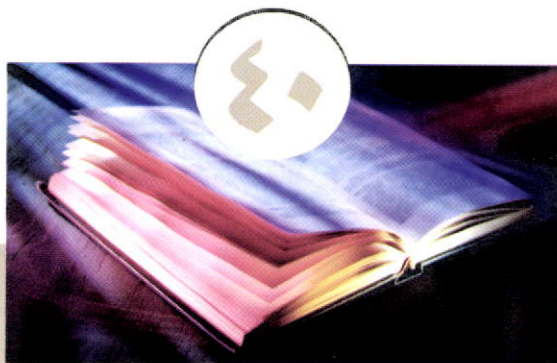
^۲ - صحیح مسلم

نیکی کنم؟ آنحضرت ﷺ فرمودند: مادرت، باز مادرت، باز مادرت، باز مادرت، باز پدرت بعد از آن کسیکه نزدیکتر و نزدیکتر به توست».

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

أربعون حديثاً للأسرة

تهيئه وترتيب
قريب الله مطيع

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**